

Ո Ր Ո Շ ՈՒ Մ

ԳՈՐԾԻ ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՎԵՃԸ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

21 օգոստոսի 2025 թվական

ք. Երևան

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի նախագահ Լիլիթ Թադևոսյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի հակակոռուպցիոն պալատի նախագահին փոխարինող Արման Կուրեխյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քաղաքացիական պալատի նախագահ Գոռ Հակոբյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի քրեական պալատի նախագահ Համլետ Ասատրյանս, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի վարչական պալատի նախագահին փոխարինող Քրիստինե Մկոյանս, նիստում ուսումնասիրելով թիվ ՀԿԴ/0203/02/25 (ՎԴ/10670/05/25) գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով այն ՀՀ Վճռաբեկ դատարան ուղարկելու վերաբերյալ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի 2025 թվականի օգոստոսի 13-ի որոշումը,

Պ Ա Ր Զ Ե Ց Ի Ն Ք

Գործի դատավարական նախապատմությունը.

1. «datalex.am» դատական տեղեկատվական համակարգում առկա տվյալների համաձայն՝ ՀՀ գլխավոր դատախազությունը հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարան ընդդեմ «Պրոգրես Արմենիա» ՍՊԸ-ի (այսուհետ՝ Ընկերություն)՝ Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի թիվ 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելու պահանջի մասին:

2. ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանը, պատճառաբանելով, որ «անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելու պահանջով հայցադիմում ներկայացնելու փաստերի ուժով ՀՀ

պետական գույքի կառավարման կոմիտեի և <<Պրոգրես Արմենիա>> սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերության միջև ծագել է վարչական իրավահարաբերություն, որի կապակցությամբ կողմերի միջև ծագած վեճը ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի ուժով ենթակա է ՀՀ վարչական դատարանին», 2025 թվականի մայիսի 13-ի որոշմամբ նշված հայցադիմումի ընդունումը մերժել է՝ գործը քաղաքացիական դատավարության կարգով քննության ենթակա չլինելու հիմքով:

3. ՀՀ վերաքննիչ հակակոռուպցիոն դատարանը, պատճառաբանելով, որ «վերաքննիչ բողոքը չի պարունակում նյութական կամ դատավարական իրավունքի նորմերի խախտումների վերաբերյալ այնպիսի հիմնավորումներ, որոնք կարող են հիմք հանդիսանալ Դատարանի «Հայցադիմումի ընդունումը մերժելու մասին» 13.05.2025 թվականի որոշումը վերացնելու համար», 2025 թվականի հունիսի 26-ի որոշմամբ ՀՀ գլխավոր դատախազության վերաքննիչ բողոքը մերժել է և ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի 2025 թվականի մայիսի 13-ի որոշումը թողել է օրինական ուժի մեջ:

4. Դրանից հետո ՀՀ գլխավոր դատախազությունը 2025 թվականի հուլիսի 4-ին հայցադիմում է ներկայացրել (փոստին է հանձնել) ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ Ընկերության՝ Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի թիվ 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելու պահանջի մասին:

5. ՀՀ վարչական դատարանի 2025 թվականի հուլիսի 16-ի որոշմամբ հայցադիմումը վերահասցեագրվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին:

6. ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի 2025 թվականի օգոստոսի 13-ի որոշմամբ գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով գործն ուղարկվել է ՀՀ Վճռաբեկ դատարան:

7. Գործը ՀՀ Վճռաբեկ դատարանում ստացվել է 2025 թվականի օգոստոսի 18-ին:

Ենթակայության վերաբերյալ վեճի լուծման համար էական նշանակություն ունեցող փաստական հանգամանքները.

8. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ մասերին, ՀՀ վարչական

դատավարության օրենսգրքի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետին, 10-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 81-րդ հոդվածի 1-ին մասին, «Պետական գույքի մասնավորեցման (սեփականաշնորհման) մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասին, 12-րդ հոդվածի 4-րդ մասին, 13-րդ հոդվածի «գ» կետին, 29-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 1-ին հոդվածի 2-րդ կետին, 3-րդ հոդվածի 1-ին ու 2-րդ կետերին, 128-րդ հոդվածի 1-ին և 2-րդ կետերին, 436-րդ հոդվածի 1-ին կետին, 437-րդ հոդվածի 1-ին կետին, «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին ու 2-րդ կետերին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասին, ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ՎԴ/1621/05/14 գործով արտահայտած իրավական դիրքորոշմանը՝ ՀՀ վարչական դատարանը 2025 թվականի հուլիսի 16-ի որոշմամբ գործը վերահասցեագրել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին՝ հետևյալ պատճառաբանությամբ. «(...) Անվիճելի է, որ պայմանագրից ծագող հարաբերությունները հիմնված են առաջին հերթին կողմերի հավասարության և կամքի ինքնավարության սկզբունքների վրա, այսինքն՝ կողմերն ազատ են որոշելու մյուսի միմյանց հետ քաղաքացիական հարաբերությունների մեջ, թե ոչ, ինչպես նաև ազատ են որոշելու այդ հարաբերությունները կարգավորող պայմանագրի պայմանները:

Ակնհայտ է, որ այդ դեպքում խոսք չի կարող գնալ պայմանագրի կողմերի ենթակայական հարաբերությունների մասին, ինչը բնորոշ է հանրային իրավահարաբերություններին, և հանրային ու մասնավոր իրավահարաբերությունները միմյանցից փարբերակող առաջնային չափանիշն է:

Պետական գույքի մասնավորեցումը տեղի է ունենում քաղաքացիական պայմանագրի հիման վրա, ուստի կնքված պայմանագրի շրջանակներում Հայաստանի Հանրապետությունը (ի դեմս լիազոր մարմնի) հանդես է գալիս ոչ թե որպես հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված անձ, ով իրացնում է հանրային իրավունքի նորմերով իրեն վերապահված լիազորություններն իր գործադիր-կարգադրիչ գործունեության ընթացքում, այլ որպես քաղաքացիական իրավահարաբերության մասնակից՝ քաղաքացիական պայմանագրի կողմ՝ Հայաստանի Հանրապետության անունից: Հետևաբար՝ քննարկվող իրավահարաբերության բովանդակությունն է կազմում ոչ թե պետության՝ պետական լիազոր մարմնի կողմից իր

հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը, այլ քաղաքացիական իրավահարաբերություններում որպես քաղաքացիաիրավական պայմանագրի կողմ հանդես գալու իր իրավունքը, և այս իրավահարաբերությունն ուղղված է պետության՝ որպես քաղաքացիական իրավահարաբերությունների սուբյեկտի մասնավոր շահի իրացմանը: Ընդ որում, պայմանագրի մյուս կողմը՝ «Պրոգրես Արմենիա» ՍՊ ընկերությունը, ազատ է որոշելու կնքել պայմանագիրը դրանում նշված պայմաններով, թե ոչ, պայմանագիրը կնքելու դեպքում պարտավոր է պահպանել դրանով սահմանված պայմանները, իսկ դրանք խախտելու դեպքում կրում է պայմանագրով սահմանված պատասխանատվություն:

(...)

Դատարանը եզրահանգում է, որ տվյալ վեճը չի բխում հանրային իրավահարաբերություններից, այլ առկա են պայմանագրից բխող քաղաքացիաիրավական հարաբերություններ, հետևաբար գործն ընդդադրյալ է ՀՀ վարչական դատարանին: «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի և ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի վերոնշյալ նորմերի ուժով տվյալ գործը քննելու իրավասությամբ օժտված է Հայաստանի Հանրապետության հակակոռուպցիոն դատարանը¹:

9. Հղում կատարելով «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 3-րդ կետին, 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասին, ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 2-րդ մասին, 126-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետին, Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի 2007 թվականի դեկտեմբերի 20-ի թիվ 34791/97 ու 2016 թվականի ապրիլի 12-ի թիվ 33883/06 գանգատներով արտահայտած իրավական դիրքորոշումներին և պատճառաբանելով, որ «(...) Հատկանշական է, որ թիվ ՀԿԴ/0110/02/25 հակակոռուպցիոն քաղաքացիական գործով ՀՀ գլխավոր դատախազության հայցադիմումի ընդունումը, որով պահանջվել էր բռնագանձում տարածել «Պրոգրես Արմենիա» ՍՊ ընկերությանը սեփականության իրավունքով պատկանող Երևան քաղաքի Աբովյան 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքի վրա, Հակակոռուպցիոն դատարանի (դատավոր՝ Ռ. Ավագյան) 13.05.2025 թվականի որոշմամբ մերժվել է (...):

¹ Տե՛ս դատական գործը, թերթեր 90-94:

Նշված որոշման դեմ ՀՀ գլխավոր դատախազության նեկայացրած վերաքննիչ բողոքը ՀՀ վերաքննիչ հակակոռուպցիոն դատարանի 26.06.2025 թվականի որոշմամբ մերժվել է՝ Հակակոռուպցիոն դատարանի «Հայցադիմումի ընդունումը մերժելու մասին» որոշումը թողնվել է օրինական ուժի մեջ:

(...)

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի կարգավորումների համաձայն մի շարք դեպքերում, այդ թվում՝ հայցադիմումի ընդունումը մերժելու մասին որոշման դեմ բողոքի քննության արդյունքում որոշում կայացնելիս, վերաքննիչ դատարանը հանդիսանում է դատական ակտի վերանայման վերջին աստիճան, և դրանով պայմանավորված՝ նշված դեպքերում վերաքննիչ դատարանի արտահայտված իրավական դիրքորոշումները առաջին աստիճանի դատարանի համար ունենում են նույն նշանակությունը, ինչ վճռաբեկության կարգով վերանայելիս Վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները:

Մյուս կողմից, Դատարանն արձանագրում է, որ սույն դեպքում առկա է նաև հայցադիմումի ընդունումը մերժելու հիմք, որը նախատեսված է ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետով (նույն անձանց միջև նույն առարկայի մասին և միևնույն փաստական հիմքերով գործի վերաբերյալ առկա է հայցադիմումի ընդունումը մերժելու մասին որոշում) /հիմք՝ Դատալեքս դատական տեղեկատվական համակարգում առկա տվյալներ», ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանը 2025 թվականի օգոստոսի 13-ի որոշմամբ գտել է, որ «սույն գործով հայցադիմումի ընդունումը մերժելու լիազորության կիրառման դեպքում հայցադիմում ներկայացրած անձի դատական պաշտպանության իրավունքը կսահմանափակվի այն աստիճանի, որ կխաթարվի դրա բուն էությունը, քանի որ վերջինս չի կարող այլ եղանակով հասնել իր իրավունքների դատական պաշտպանության, մինչդեռ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի 2-րդ մասով առկա է ուղիղ լիազորություն՝ վերահասցեագրված հայցադիմումով գործի ենթակայության վեճը լուծելու համար դիմել Վճռաբեկ դատարանին, ինչը հնարավորություն կտա ոչ միայն իրավական որոշակիության հասնել բարձր դատարանի իրավական դիրքորոշումը ստանալով, այլև թույլ չտալ դատական պաշտպանության իրավունքի էության խախտում:

Հիմք ընդունելով նույն փաստական հանգամանքներով թիվ ՀԿԴ/0110/02/25 հակակոռուպցիոն քաղաքացիական գործով ՀՀ վերաքննիչ հակակոռուպցիոն դատարանի 26.06.2025 թվականի որոշման պատճառաբանությունը (տե՛ս վերևում մեջբերումը)² Դատարանը գտնում է, որ սույն գործը ենթակա չէ քննության Հակակոռուպցիոն դատարանում, և առկա է գործի ենթակայության վերաբերյալ վեճ՝ Վարչական և Հակակոռուպցիոն դատարանների միջև»²:

Սույն որոշման հիմնավորումները և եզրահանգումը.

10. Սույն գործով բարձրացված իրավական հարցը հետևյալն է. ո՞վ է հանդիսանում թիվ ՀԿԴ/0203/02/25 (ՎԴ/10670/05/25) գործով ըստ ՀՀ գլխավոր դատախազության հայցի ընդդեմ Ընկերության՝ Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի թիվ 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելու պահանջի մասին, իրավասու դատարան:

11. «Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 2-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ «Մասնագիտացված դատարաններն են՝

1) վարչական դատարանը.

(...)

3) հակակոռուպցիոն դատարանը»:

Նույն օրենքի 24-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Վարչական դատարանին են ենթակա Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատավարության օրենսգրքով նախատեսված գործերը»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածի համաձայն՝ «(...) 2. Դատարանը յոթնօրյա ժամկետում որոշում է կայացնում վարչական դատարանից վերահասցեագրված հայցադիմումը վարույթ ընդունելու կամ գործը Վճռաբեկ դատարան ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ գործի ենթակայությանը:

(...)

6. Սույն հոդվածի 2-րդ և 3-րդ մասերով նախատեսված դեպքերում Վճռաբեկ դատարանի նախագահը և Վճռաբեկ դատարանի բոլոր պալատների նախագահները

² Տե՛ս դատական գործը, թերթեր 99-103:

գործը Վճռաբեկ դատարանում ստանալու պահից տասնօրյա ժամկետում որոշում են գործի ենթակայությունը:

7. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված որոշումն ընդունելու համար Վճռաբեկ դատարանի նախագահը հրավիրում է նիստ՝ իր և Վճռաբեկ դատարանի բոլոր պալատների նախագահների մասնակցությամբ, որն իրավագոր է, եթե դրան մասնակցում են նիստին մասնակցելու իրավունք ունեցող բոլոր անձինք:

8. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով նախատեսված որոշումն ընդունվում է նիստին ներկա անձանց ընդհանուր թվի ձայների մեծամասնությամբ: Քվեարկելիս ձեռնպահ մնալ չի թույլատրվում: Որոշմանը կողմ քվեարկած դատավորների կազմից և նրանց կողմից որոշված դատավորը կազմում է որոշման նախագիծը:

9. Սույն հոդվածով սահմանված կարգով որոշված դատարանը համարվում է իրավասու դատարան:

10. Սույն հոդվածի 6-րդ մասով սահմանված կարգով գործի ենթակայությունը սահմանելու մասին որոշում կայացվելու դեպքում չի կարող վերաքննիչ բողոք բերվել սույն օրենսգրքի 365-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 11-րդ կետի հիմքով այն պատճառաբանությամբ, որ գործը ենթակա չի եղել քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով»:

ՀՀ վարչական դատավարության օրենսգրքի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Վարչական դատարանին ընդդադյա են հանրային իրավահարաբերություններից ծագող բոլոր գործերը, (...)»:

Նույն օրենսգրքի 81-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ «Վարչական դատարանը, գործի քննության ցանկացած փուլում պարզելով, որ տվյալ հայցադիմումի պահանջն ընդդադյա չէ իրեն, այն պատճառաբանված որոշմամբ վերահասցեագրում է ըստ ընդդատության»:

12. Հանրային և մասնավոր իրավահարաբերությունների տարանջատման հարցին ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը մանրամասն անդրադարձ է կատարել «Վեստ» ՍՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարության մրավոր սեփականության գործակալության վարչական գործով կայացված որոշման շրջանակներում՝ արձանագրելով հետևյալը. «(...) [Հ]անրային իրավահարաբերությունը մասնավոր հարաբերությունից տարանջատվում է թե՛ սուբյեկտային կազմով, թե՛

բովանդակությամբ և թե՛ օբյեկտով: Այդ տարրերն առանձին-առանձին անհրաժեշտ են, իսկ իրենց համակցության մեջ բավարար են, որպեսզի փաստվի իրավահարաբերության հանրային լինելու հանգամանքը: Իրավահարաբերությունը հանրային հատկանիշով բնութագրելու համար նախևառաջ անհրաժեշտ է, որ հարաբերության կողմ հանդես գա հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը (վարչական մարմիններ, դրանց պաշտոնատար անձիք, այդ թվում՝ պետական և համայնքային ծառայողներ): Մինչդեռ հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտի՝ իրավահարաբերության կողմ լինելը դեռևս չի նշանակում, որ իրավահարաբերությունը հանրային բնույթի է, քանի որ հանրային բնույթը՝ որպես իրավահարաբերության բնութագրիչ, ծավալային առումով ներառում է իրավահարաբերության թե՛ սուբյեկտային կազմը, թե՛ օբյեկտը, թե՛ բովանդակությունը և ի հայտ է գալիս միայն վերոնշյալ երեք տարրերի համակցությամբ: (...) Հանրային է այն իրավահարաբերությունը, որում կողմերից մեկի դերում անպայմանորեն հանդես է գալիս հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը, որն այդ հարաբերության ընթացքում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ իրացնում է օրենքով սահմանված իր հանրային իշխանական լիազորությունները (...):»³:

12.1. ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը մեկ այլ՝ Գոռիշխան Իշիկյանն ընդդեմ ««ԱՐՄԵՆԻԱ» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՆԵՐ» ՓԲԸ-ի և ՀՀ Կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության, երրորդ անձ Հռիփսիմե Իշիկյանի թիվ ԵՄԴ/1029/02/14 քաղաքացիական գործով կայացված որոշմամբ արձանագրել է. «[Հ]անրային է այն իրավահարաբերությունը, որում կողմերից մեկի դերում անպայմանորեն հանդես է գալիս հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտը, որն այդ հարաբերության ընթացքում հանրային շահի իրացման կապակցությամբ իրացնում է օրենքով սահմանված իր հանրային իշխանական լիազորությունները: Իրավահարաբերության հանրային լինելու և դրանից բխող վեճը վարչական դատարանին ընդդադրյալ լինելու հանգամանքը պարզելու նպատակով պետք է գնահատման առարկա դարձվեն հետևյալ հանգամանքները.

³ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ «Վեստ» ՍՊԸ-ն ընդդեմ ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարության մրավոր սեփականության գործակալության վարչական գործով 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ՎԴ/0830/05/14 որոշումը:

1. արդյո՞ք իրավահարաբերության կողմերից մեկը հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ է, թե՛ ոչ,

2. արդյո՞ք այդ իրավահարաբերության բովանդակությունը կազմում է հանրային իշխանական լիազորությամբ օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը, թե՛ ոչ,

3. արդյո՞ք այդ իրավահարաբերությունը ծագել է հանրային շահի իրացման կապակցությամբ (իրավահարաբերությունն ուղղված է եղել հանրային շահի՝ սոցիալ-իրավական պրակտիկայում իրացմանը և առարկայացմանը), թե՛ ոչ:

Միայն վերոգրյալ պայմանների միաժամանակյա առկայության դեպքում է հնարավոր փաստել իրավահարաբերության հանրային լինելու հանգամանքը, ինչպես նաև այդ հարաբերությունից բխող վեճերի ընդդատության հարցը՝ հաշվի առնելով նաև այն կարևոր հանգամանքը, որ հանրային հարաբերություններից բխող բոլոր վեճերը չեն, որ վերապահված են վարչական դատարանի քննությանը, (...)»⁴:

12.2. Մեկ այլ որոշմամբ վերահաստատելով վերը նշված դիրքորոշումները՝ ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը, անդրադառնալով իրավահարաբերության բնույթը պարզելու նպատակով կիրառվելիք մեխանիզմներին, *Լուսինե Սահակյանն ընդդեմ ՀՀ փաստաբանների պալատի քաղաքացիական գործով* 2022 թվականի մայիսի 13-ի որոշմամբ հայտնել է հետևյալ դիրքորոշումը. «*Իրավահարաբերության բնույթը պարզելու համար հարկավոր է այն դիտարկել շահերի տեսության, ենթակարգության տեսության և հատուկ իրավունքի տեսության համադրությամբ*»:

Ըստ շահերի տեսության՝ հանրային իրավունքը մասնավորից տարբերվում է այն շահի տեսակով, որոնք պաշտպանվում են առանձին իրավանորմով: Այն իրավանորմերը, որոնք ծառայում են հանրային կամ ընդհանուր շահին, պատկանում են հանրային իրավունքին: Մինչդեռ, մասնավոր իրավանորմերը ծառայում են մասնավոր կամ անհատական շահերին:

Ենթակարգության տեսությունը ելնում է մասնակիցների հարաբերությունների բնույթից և կիրառվում է միայն այն դեպքում, երբ հարաբերության մասնակիցներն են մի

⁴ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ Գողիշիան Իշխանյանն ընդդեմ «ԱՐՄԵՆԻԱ» ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՆՆԵՐ» ՓԲԸ-ի և ՀՀ Կառավարությանն առընթեր քաղաքացիական ավիացիայի գլխավոր վարչության, երրորդ անձ Հոփսիմե Իշխանյանի քաղաքացիական գործով 2016 թվականի ապրիլի 22-ի թիվ ԵՄԴ/1029/02/14 որոշումը:

կողմից պետությունը, իսկ մյուս կողմից քաղաքացին: Ըստ այս տեսության՝ այն իրավանորմերը, որոնք կարգավորում են հանրային իշխանությունը կրողների գործողությունները, համարվում են հանրային-իրավական, երբ դրանք վերաբերում են վերադասության-ենթակայության հարաբերությանը: Եթե մասնակիցների միջև առկա է վերադասության-ենթակայության հարաբերություն, ապա իրավահարաբերությունը հանրային է, իսկ եթե իրավունքի երկու սուբյեկտները միմյանց առջև հանդես են գալիս իրավահավասար կերպով, ապա առկա են մասնավոր-իրավական հարաբերություններ:

Հատուկ իրավունքի տեսությունն իր հերթին նույնպես կոչված է պարզելու վեճի հանրային-իրավական բնույթը: Այն ելնում է վեճը լուծող իրավանորմերի իրավական բնույթից: Ըստ այս տեսության՝ եթե վեճը լուծվում է հանրային-իրավական նորմերի միջոցով, ապա առկա է հանրային-իրավական վեճ, իսկ եթե վեճը լուծում են մասնավոր-իրավական նորմերը, ապա կունենանք մասնավոր-իրավական վեճ:

Վերոնշյալ տեսությունների հիմքում դրված չափանիշներից ելնելով՝ անհրաժեշտ է անդրադառնալ հետևյալ հարցերին.

- որ նորմերն են լուծում վեճը,
- արդյո՞ք դրանք հանրային-իրավական նորմեր են (ինչ շահերի պաշտպանությանն են ուղղված այդ նորմերը),
- արդյո՞ք իրավահարաբերության մասնակիցների միջև առկա է վերադասության-ենթակայության հարաբերություն»⁵:

13. Սույն որոշման 11-12.2-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների վերլուծությունից և մեջբերված իրավական դիրքորոշումներից հետևում է, որ օրենսդիրը սահմանել է վարչական դատարանի ընդդատության շրջանակը, որում ներառված են հանրային իրավահարաբերություններից բխող վեճերի վերաբերյալ գործերը: Փաստորեն, որևէ դատական գործի՝ վարչական դատարանում քննության ենթակա լինելու հարցը որոշվում է՝ հիմք ընդունելով այն իրավահարաբերության բնույթը (մասնավոր կամ հանրային), որից բխող վեճը հանձնվում է դատարանի քննությանը:

⁵ Տե՛ս ՀՀ Վճռաբեկ դատարանի՝ *Լուսինե Սահակյանն ընդդեմ ՀՀ փաստաբանների պալատի* քաղաքացիական գործով 2022 թվականի մայիսի 13-ի թիվ ԵԴ/38635/02/19 որոշումը:

Ընդ որում, իրավահարաբերությունը հանրային որակելու համար անհրաժեշտ է բացահայտել իրավահարաբերության տարրերը՝ օբյեկտը, սուբյեկտը, բովանդակությունը:

14. Սույն գործով կատարված ուսումնասիրությունից հետևում է, որ.

- «datalex.am» դատական տեղեկատվական համակարգում առկա տվյալների համաձայն՝ ՀՀ գլխավոր դատախազությունը հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարան ընդդեմ Ընկերության՝ Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի թիվ 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելու պահանջի մասին:

- ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանը վերը նշված պատճառաբանությամբ 2025 թվականի մայիսի 13-ի որոշմամբ նշված հայցադիմումի ընդունումը մերժել է՝ գործը քաղաքացիական դատավարության կարգով քննության ենթակա չլինելու հիմքով:

- ՀՀ վերաքննիչ հակակոռուպցիոն դատարանը վերը նշված պատճառաբանությամբ 2025 թվականի հունիսի 26-ի որոշմամբ ՀՀ գլխավոր դատախազության վերաքննիչ բողոքը մերժել է և ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի 2025 թվականի մայիսի 13-ի որոշումը թողել է օրինական ուժի մեջ:

- Դրանից հետո ՀՀ գլխավոր դատախազությունը 2025 թվականի հուլիսի 4-ին հայցադիմում է ներկայացրել (փոստին է հանձնել) ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ Ընկերության՝ Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի թիվ 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելու պահանջի մասին:

- ՀՀ վարչական դատարանի 2025 թվականի հուլիսի 16-ի որոշմամբ հայցադիմումը վերահասցեագրվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին:

- ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանը 2025 թվականի օգոստոսի 13-ին որոշում է կայացրել վերը նշված պատճառաբանությամբ գործի ենթակայությունը որոշելու նպատակով գործը ՀՀ վճռաբեկ դատարան ուղարկելու մասին:

15. Ազգային ժողովի կողմից 07.02.2024 թվականին ընդունված «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածը (*«Ընդդատության և ենթակայության մասին վեճերը»*) շարադրվել է համապատասխան խմբագրությամբ, որի արդյունքում

Հակակոռուպցիոն դատարանին իրավունք է վերապահվել յոթնօրյա ժամկետում որոշում կայացնելու դատարանից ըստ ենթակայության ստացած գործը վարույթ ընդունելու կամ այն Վճռաբեկ դատարան ուղարկելու մասին, եթե համաձայն չէ գործի ենթակայությանը: Իր հերթին, Վճռաբեկ դատարանի նախագահին և Վճռաբեկ դատարանի բոլոր պալատների նախագահներին լիազորություն է վերապահվել գործը Վճռաբեկ դատարանում ստանալու պահից տասնօրյա ժամկետում որոշելու գործի ենթակայությունը, որպիսի կարգով որոշված դատարանը համարվելու է իրավասու դատարան: Ավելին, նախատեսվել է նաև, որ գործի ենթակայությունը սահմանելու մասին որոշում կայացվելու դեպքում այլևս չի կարող վերաքննիչ բողոք բերվել ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 365-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 11-րդ կետի (*ստորադաս դատարանում առկա է եղել գործի վարույթը կարճելու հիմք*) հիմքով այն պատճառաբանությամբ, որ գործը ենթակա չի եղել քննության քաղաքացիական դատավարության կարգով:

Հիմք ընդունելով վերը նշված օրենսդրական փոփոխությունների էությունը և բովանդակությունը, նշված օրենքի նախագիծն ընդունելու հիմնավորումը, որում որպես այդ փոփոխություններն ու լրացումներն ընդունելու անհրաժեշտություն նշվել է **հենց Վճռաբեկ դատարանի կողմից գործերի ենթակայության և ընդդատության հարցերի կանոնակարգման վերաբերյալ համապատասխան իրավակարգավորումներ նախատեսելու անհրաժեշտությունը**՝ այդ լիազորությունը տվյալ դեպքում վերապահելով հենց Վճռաբեկ դատարանի նախագահին և Վճռաբեկ դատարանի բոլոր պալատների նախագահներին՝ անգամ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի 2025 թվականի մայիսի 13-ի որոշման առկայության պայմաններում, որով մերժվել է վերը նշված հայցադիմումի ընդունումը, իսկ ՀՀ վերաքննիչ հակակոռուպցիոն դատարանի 2025 թվականի հունիսի 26-ի որոշմամբ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի 2025 թվականի մայիսի 13-ի որոշումը թողնվել է օրինական ուժի մեջ, ցանկանալով գործնականում ապահովել օրենսդրի վերը նշված կամքը, իսկ դրա արդյունքում՝ այն իրագործելու նպատակով տրված լիազորության պատշաճ իրականացումը՝ արձանագրում ենք հետևյալը:

16. Սույն գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է նաև, որ.

- Պետական գույքի կառավարման վարչության և Ընկերության միջև նաև Կառավարության 2005 թվականի հունիսի 16-ի թիվ 864-Ն որոշման հիմքով 2005 թվականի սեպտեմբերի 20-ին կնքվել է «Պետական գույքի օտարման» պայմանագիր, որով Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի թիվ 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքն օտարվել է Ընկերությանը՝ 32.170.500 ՀՀ դրամի դիմաց: Նշված պայմանագրի շրջանակներում Ընկերությունը պարտավորվել է մինչև 2006 թվականի ավարտը գույքի վերակառուցման նախագծային և շինարարական աշխատանքների կատարման համար կատարել ներդրում՝ 90.000.000 ՀՀ դրամի չափով, ինչպես նաև «Գեղագիտական ազգային կենտրոն» ՓԲԸ-ի զբաղեցրած տարածքներում կատարել 23.500.000 ՀՀ դրամի չափով ընթացիկ վերանորոգման աշխատանքներ: Ընդ որում, նշված պարտավորությունները չկատարելու կամ թերի կատարելու դեպքում վաճառողին իրավունք է վերապահվել պայմանագրի առարկա գույքը բռնագանձելու պահանջով դիմել դատարան,

- ՀՀ գլխավոր դատախազությունը 2025 թվականի հուլիսի 4-ին հայցադիմում է ներկայացրել (փոստին է հանձնել) ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ Ընկերության՝ Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի թիվ 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելու պահանջի մասին⁶,

- հայցադիմումը ՀՀ վարչական դատարանի 2025 թվականի հուլիսի 16-ի որոշմամբ վերահասցեագրվել է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին՝ այն պատճառաբանությամբ, որ քննարկվող իրավահարաբերության բովանդակությունը կազմում է ոչ թե պետության՝ պետական լիազոր մարմնի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը, այլ քաղաքացիական իրավահարաբերություններում որպես քաղաքացիաիրավական պայմանագրի կողմ հանդես գալու իր իրավունքը, ուստի նշված իրավահարաբերությունն ուղղված է պետության՝ որպես քաղաքացիական իրավահարաբերությունների սուբյեկտի մասնավոր շահի իրացմանը, այսինքն՝ տվյալ վեճը չի բխում հանրային իրավահարաբերություններից, այլ առկա են պայմանագրից բխող

⁶ Տե՛ս սույն որոշման 4-րդ կետը:

քաղաքացիաիրավական հարաբերություններ, հետևաբար գործն ընդդատյա չէ ՀՀ վարչական դատարանին⁷,

- ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանը 2025 թվականի օգոստոսի 13-ի որոշմամբ եզրահանգել է, որ ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի կարգավորումների համաձայն մի շարք դեպքերում, այդ թվում՝ հայցադիմումի ընդունումը մերժելու մասին որոշման դեմ բողոքի քննության արդյունքում որոշում կայացնելիս, վերաքննիչ դատարանը հանդիսանում է դատական ակտի վերանայման վերջին ատյան, և դրանով պայմանավորված՝ նշված դեպքերում վերաքննիչ դատարանի արտահայտած իրավական դիրքորոշումներն առաջին ատյանի դատարանի համար ունենում են նույն նշանակությունը, ինչ վճռաբեկության կարգով վերանայելիս ՀՀ վճռաբեկ դատարանի իրավական դիրքորոշումները: Բացի այդ, սույն դեպքում առկա է նաև ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 126-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետով նախատեսված հայցադիմումի ընդունումը մերժելու հիմք: Այդուհանդերձ, հաշվի առնելով, որ սույն գործով հայցադիմումի ընդունումը մերժելու լիազորության կիրառման դեպքում հայցադիմում ներկայացրած անձի դատական պաշտպանության իրավունքը կսահմանափակվի այն աստիճանի, որ կխաթարվի դրա բուն էությունը, և հիմք ընդունելով միևնույն փաստական հանգամանքներով թիվ ՀԿԴ/0110/02/25 հակակոռուպցիոն քաղաքացիական գործով ՀՀ վերաքննիչ հակակոռուպցիոն դատարանի 2025 թվականի հունիսի 26-ի որոշման պատճառաբանությունը, ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանը գտել է, որ առկա է գործի ենթակայության վերաբերյալ վեճ՝ Վարչական և Հակակոռուպցիոն դատարանների միջև⁸:

17. Նախորդ կետում մեջբերված փաստական հանգամանքները գնահատելով սույն որոշման 11-15-րդ կետերում վկայակոչված իրավադրույթների և արտահայտված իրավական դիրքորոշումների լույսի ներքո՝ հարկ է փաստել, որ սույն գործով հայցի առարկան Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի թիվ 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելու պահանջն է, իսկ հայցի հիմքը՝ Ընկերության՝ որպես գնորդի կողմից պայմանագրային պարտավորությունները չկատարելու արդյունքում,

⁷ Տե՛ս սույն որոշման 8-րդ կետը:

⁸ Տե՛ս սույն որոշման 9-րդ կետը:

համապատասխանաբար, վաճառողի՝ նման պարտավորությունների կատարում ստանալու իրավունքի ենթադրյալ խախտումը:

Այսինքն՝ նշված իրավահարաբերությունում կողմերից մեկը՝ ՀՀ գլխավոր դատախազությունը, թեկուզև հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտ է, սակայն տվյալ իրավահարաբերության բովանդակությունը չի կազմում հանրային իշխանական լիազորություններով օժտված սուբյեկտի կողմից իր հանրային իշխանական լիազորությունների իրականացման պարտականությունը: Մասնավորապես՝ ներկայացված հայցադիմումի բովանդակությունից հետևում է, որ տվյալ դեպքում վեճը վերաբերում է անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելուն՝ ըստ էության այն հիմքով, որ Ընկերությունը «Պետական գույքի օտարման» պայմանագրի շրջանակներում պարտավորվել է կատարել համապատասխան ներդրում, ինչպես նաև՝ «Գեղագիտական ազգային կենտրոն» ՓԲԸ-ի զբաղեցրած տարածքներում՝ 23.500.000 ՀՀ դրամի չափով ընթացիկ վերանորոգման աշխատանքներ, մինչդեռ չի կատարել, և միևնույն ժամանակ պայմանագրով նախատեսված է եղել նշված պարտավորությունները չկատարելու պայմաններում սույն գործով ներկայացված պահանջով դատարան դիմելու հնարավորություն:

18. «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ *«Դատախազը պետական (համայնքային) շահերի պաշտպանության հայց հարուցում է հետևյալ բացառիկ դեպքերում, երբ՝*

1) իր լիազորություններն իրականացնելիս հայտնաբերում է, որ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմինը, որին վերապահված է պետական (համայնքային) շահերի պաշտպանությանն առնչվող տվյալ հարցերով հայց ներկայացնելը, իրազեկ լինելով պետական (համայնքային) շահերի խախտման փաստի մասին, դատախազի կողմից հայց ներկայացնելու առաջարկություն ստանալուց հետո ողջամիտ ժամկետում հայց չի ներկայացրել (...):»:

«Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն՝ *«Դատախազի կողմից պետական (համայնքային) շահերի պաշտպանության հայց հարուցելն ընդգրկում է՝*

1) քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության (համայնքի) գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցի հարուցումը.

2) վարչական դատավարության կարգով պետության (համայնքի) գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցի հարուցումը. (...)»:

ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 18-րդ հոդվածի համաձայն՝ «1. Քաղաքացիական գործերը ենթակա են քննության առաջին ատյանի դատարանում, բացառությամբ «Սնանկության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված դեպքերի և հակակոռուպցիոն դատարանին ենթակա գործերի:

2. Քաղաքացիական են համարվում իրավունքի մասին վեճի հետ կապված բոլոր գործերը, բացառությամբ Հայաստանի Հանրապետության վարչական դատարանի (...) կամ Սահմանադրական դատարանի իրավասությանը վերապահված գործերի (...)»:

«Հայաստանի Հանրապետության դատական օրենսգիրք» ՀՀ սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ «Հակակոռուպցիոն դատարանին են ենթակա (...) դատախազի կողմից հարուցված՝ քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցերով և «Ապօրինի ծագում ունեցող գույքի բռնագանձման մասին» օրենքի հիման վրա գույքի բռնագանձման հայցերով հարուցված քաղաքացիական գործերը (...)»:

19. Նախորդ կետում վկայակոչված իրավադրույթների վերլուծությունից բխում է, որ դատախազն օրենքով սահմանված պայմանների առկայության դեպքում պետական կամ տեղական ինքնակառավարման համապատասխան մարմնի կողմից հայց չներկայացնելու դեպքում իրավասու է նաև քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության (համայնքի) գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայց հարուցել դատարան: Ընդ որում, քաղաքացիական դատավարության կարգով պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության հայցով պահանջը ենթակա է քննության հակակոռուպցիոն դատարանում: Այսինքն՝ այն պայմաններում, երբ դատախազը պետության գույքային և ոչ գույքային շահերի պաշտպանության լիազորության իրացման շրջանակներում հանդես է գալիս որպես հայցվոր, կարևոր է հայցի առարկայի, իրավական և փաստական հիմքերի համադրման արդյունքում բացահայտել վեճի առարկա իրավահարաբերության էությունն ու բնույթը՝ հայցը քաղաքացիական դատավարության կարգով, նման պայմաններում՝ հակակոռուպցիոն դատարանում քննության ենթակա լինելու հարցը պարզելու տեսանկյունից:

20. Սույն գործի նյութերի ուսումնասիրությունից հետևում է, որ ՀՀ գլխավոր դատախազությունը 2025 թվականի ապրիլի 8-ին Պետական գույքի կառավարման կոմիտեի նախագահին հասցեագրված գրությամբ առաջարկել է հայց ներկայացնել դատարան, որին ի պատասխան՝ վերջինս առաջարկել է ՀՀ գլխավոր դատախազությանը դիմել դատարան՝ պետական շահերի պաշտպանությունն առավել արդյունավետորեն իրականացնելու համար: Իր հերթին, ՀՀ գլխավոր դատախազությունը, օգտվելով «Դատախազության մասին» ՀՀ օրենքի 29-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով սահմանված լիազորությունից, 2025 թվականի հուլիսի 4-ին հայցադիմում է ներկայացրել ՀՀ վարչական դատարան ընդդեմ Ընկերության՝ Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի թիվ 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելու պահանջի մասին: Ընդ որում, հայցի հիմքերը և հիմնավորումներն ըստ էության հանգում են կողմերի ազատ կամահայտնությամբ մասնավոր-իրավական հարաբերություններում ստանձնած պայմանագրային պարտավորություններն Ընկերության կողմից չկատարելուն:

Հետևաբար՝ ՀՀ գլխավոր դատախազության ներկայացրած հայցի շրջանակներում առկա մասնավոր-իրավական բնույթ ունեցող վեճը հանրային իրավահարաբերություններից չբխելու, բայց միևնույն ժամանակ հանրային շահի իրացման կապակցությամբ՝ պետության գույքային շահերի պաշտպանության նպատակով ծավալված լինելու պայմաններում ենթակա է քննության հակակոռուպցիոն դատարանում:

Վերոգրյալից հետևում է, որ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի հետևությունն այն մասին, որ թիվ ՀԿԴ/0203/02/25 (ՎԴ/10670/05/25) գործն ըստ ՀՀ գլխավոր դատախազության հայցի ընդդեմ Ընկերության՝ Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի թիվ 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելու պահանջի մասին, ենթակա չէ ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին, հիմնավոր չէ:

Ուստի, ՀՀ գլխավոր դատախազության հայցադիմումի հիման վրա հարուցված թիվ ՀԿԴ/0203/02/25 (ՎԴ/10670/05/25) գործը ենթակա է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանի քննությանը:

Հիմք ընդունելով վերոշարադրյալը և ղեկավարվելով ՀՀ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 26-րդ հոդվածով՝

Ո Ր Ո Շ Ե Ց Ի Ն Ք

թիվ ՀԿԴ/0203/02/25 (ՎԴ/10670/05/25) գործն ըստ ՀՀ գլխավոր դատախազության հայցի ընդդեմ «Պրոգրես Արմենիա» ՍՊԸ-ի՝ Երևան քաղաքի Աբովյան փողոցի թիվ 8 հասցեում գտնվող անշարժ գույքի վրա բռնագանձում տարածելու պահանջի մասին, ենթակա է ՀՀ հակակոռուպցիոն դատարանին:

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԼԻԼԻԹ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՀԱԿԱԿՈՌՈՒՊՑԻՈՆ
ՊԱԼԱՏԻ
ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ
ՓՈԽԱՐԻՆՈՂ
ԱՐՄԱՆ ԿՈՒՐԵԽՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ
ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ
ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ԳՈՌ ՀԱԿՈԲՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ
ՀԱՄԼԵՏ ԱՍԱՏՐՅԱՆ**

**ՀՀ ՎՃՌԱԲԵԿ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ՎԱՐՉԱԿԱՆ
ՊԱԼԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ
ՓՈԽԱՐԻՆՈՂ ՔՐԻՍՏԻՆԵ
ՄԿՈՅԱՆ**